

Una almoïna per al dret civil valencià, per dignitat

JOSÉ BONET NAVARRO

CATEDRÀTIC DE DRET PROCESSAL. UNIVERSITAT DE VALÈNCIA.
ACADÈMIC DE NÚMERO DE LA REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

Diu que els valencians som meninfots. També diuen que quan no varen arrebatar els furs per l'única raó de la força i de la represàlia derivada d'una guerra entre borbònics (majoritaris en Castella) i austriacistes (majoritaris en València), no els recuperem perquè els valencians no varem voler. És més, s'ha aplegat a dir que el Rei Borbó, Felipe V, el mateix que va perpetrar la infàmia de Xàtiva, «para extinguir su memoria... para castigo de su obstinación» digué; qui va ordenar incendiar la ciutat i sembrar els seus camps de sal per a condemnar-la a la pobrea; qui va reduir la seua població de dotze mil habitants a sols quatrecentes ànimes; i, per a arrematar la seua infàmia, qui va canviar el nom de Xàtiva pel de «Colonia Nueva de San Felipe», eixe mateix Rei, diuen, és el que va oferir graciosament la reintegració dels furs. I no obstant, sempre en paraules d'alguns, varem ser precisament els valencians els qui no acceptàrem la gràcia, perquè ja estàvem acostumats a un dret castellà que, al cap i a la fi, es presentava molt similar com a hereu també del dret romà.

I trescents anys més tart, els valencians seguim aguantant carros i carretes, des d'una patent infrafinanciada fins a insults com que els valencians portem en els gens la corrupció. I mentrestant nos apuntam a la penya del Madrid o del Barcelona, o del Tottenham Hotspur Football Club, si fa falta.

Actualment, el Rei espanyol, també Borbó, Felipe VI, el mateix que no s'en recorda de com es diu «bona vesprada» en valencià, referint-se al decret d'abolició de 1707, afirma que «cualquier legalidad establecida en el pasado, que pudiera tener un sentido discriminatorio o limitador del autogobierno valenciano, ha sido, sin duda alguna, superada por la Constitución y el Estatuto de Autonomía Valenciano». No obstant, la Constitució, en l'article 149.1.8.ª, dispon que l'Estat té competència exclusiva, entre unes altres, en legislació civil «sin perjuicio de la conservación, modificación y desarrollo por las Comunidades Autónomas de los derechos civiles, forales o especiales, allí donde existan». I resulta que en València no ha existit dret civil foral o especial durant tres sigles perquè se nos va arrebatar injustament i per la força, i no es va rehabilitar, com ocorregué en altres llocs.

Davant este desfici jurídic, l'Estatut d'Autonomia Valenciana de 2006 reconeix la categoria de nacionalitat històrica al poble valencià i assumix la importància del seu dret foral en l'àmbit competencial de la Generalitat, restablint aixina la competència que va tindre en eixa matèria durant sigles. I en desenroll d'eixa competència, contem en normes avançades com la Llei del règim econòmic matrimonial valencià (2007), la Llei de custòdia compartida (2011), la Llei d'unions de fet (2012) i la Llei dels contractes i altres relacions jurídiques agràries (2013). Lleis que no solament són fruit del reintegrament de drets dels valencians sino, sobretot, que tracten de donar una solució àgil, moderna i pròpia a problemes dels valencians.

Certament, el dret foral valencià podia ser considerat en el seu temps com molt avançat i -salvant les distàncies- progressiste. Fins i tot es contava en un sistema processal valencià que era l'enveja en el seu temps. Però a pesar d'això, no es tracta ara de reclamar la recuperació del dret foral valencià pel mer

fet de ser-ho i de la discriminació patida. És clar que trescents anys d'inaplicació generaran alguns déficits, i fins i tot en alguns casos els mateixos poden aplegar a ser severos. No obstant, en tot cas el dret foral valencià deu considerar-se un element a tindre present per a inspirar futures regulacions, i també per a fonamentar la capacitat legislativa sobre dret civil valencià, impulsant solucions modernes a problemes actuals i futurs. Es tracta, per tant, de recuperar competència, de rehabilitar un agravi històric, i, sobretot, de desenrollar regulacions més adequades als problemes dels valencians també en matèria civil. Per supost, açò es farà sempre respectant el marc jurídic estatal, europeu i internacional que nos vincula.

No obstant, per allò de que no ha existit el dret foral durant varis sigles, encara que haja segut fruit de la infàmia i la injustícia, i a pesar de que l'Estatut de 2006 superava en certa manera esta situació, el govern espanyol ha recorregut tres de les quatre lleis citades, negant d'eixe modo la capacitat legislativa de la Generalitat en dret civil. Per eixa via el Govern espanyol, en l'excusa del respecte a l'estat de dret, sempre en la seua particular concepció, pren l'opció d'intentar perpetuar una injustícia i una discriminació que ja està durant tres sigles per als valencians.

Tècnicament, el resultat d'estos recursos es presenta incert, com és regla general en tot litigi, i, sobretot, donades les circumstàncies concurrents. En el seu ajust en el mencionat article 149.1.8 de la Constitució espanyola, solament fins a 1707 i despuix a partir de 2007 hem tingut en puritat dret foral. En eixe context, el resultat dels recursos d'inconstitucionalitat podria ser el de desestimació, per entendre que en realitat els valencians tenen dret foral, perquè va ser il·legítima, il·legal i discriminadora la usurpació mai recuperada derivada del Decret de Nova Planta, i, per eixe camí, entendre que dispon de competències per a desenroll de dret civil. Però el Tribunal Constitucional podria també decidir estimar els recursos i optar aixina per perpetuar la injustícia i la discriminació, afirmant senzillament que fins la mitat de la dècada dels 2000 els valencians no tenien dret foral, al marge de les raons que ho varen motivar i de lo que va ocórrer en altres llocs en paraules que no idéntiques circumstàncies.

Per eixe motiu, l'Associació de Juristes Valencians ha iniciat una campanya presentant mocions en els Ajuntaments valencians en defensa del Dret Civil Valencià i per la retirada dels recursos d'inconstitucionalitat contra les lleis de dret civil valencià. En el moment d'escriure estes paraules, en majoria aplastant quan no unanimitat, i en vots, entre unes altres, de Compromís, Esquerra Unida, Podemos, Ciutadans, Partit Popular i PSOE, s'han aprovat mocions en municipis com Benifaió, Aldaia o Sumacàrcer, i s'espera que s'aproven moltes altres pronte. Crec que, per un mínim sentit de la dignitat, de la igualtat i de la no discriminació, els valencians de forma unànim hem d'alçar la veu reclamant l'almoïna de respecte a la nostra capacitat legislativa, competència que nos correspon en dret i en justícia, i que la Generalitat ha eixerit i deu seguir eixerint en el futur. D'eixa forma, ningú podrà dir que els valencians som més ni menys que ningú, ni que hem oblidat reclamar els nostres drets.

